

"ניסיונות להשפיע דרך הלא מודע הקהילתי"

הרצאה שניתנה בכנס האיגוד היונגיאני הבינלאומי בקיוטו 2016

משה אלון

הרצאה זו מוקדשת לזכרה של שולי אלון, אשתי ז"ל, שהייתה פסיכולוגית חינוכית ואנליטיקאית-יונגיאנית כמוני, והלכה לעולמה לפני חמש וחצי שנים.

הרצאה זו ניתנת כשנה לפני שאני מסיים לעבוד כמנהל השירות הפסיכולוגי-חינוכי של העיר תל-אביב-יפו ופורש לגמלאות. זו הזדמנות להציג מעין סיכום של עבודה בת 40 שנים כפסיכולוג חינוכי וכמנהל.

החלטתי לעגן את עבודתי בשירות הפסיכולוגי-חינוכי בתיאוריה האנליטית, היונגיאנית. ההנחה שלי היא, שלא יכול להיות שאני, כפסיכולוג אנליטיקאי-יונגיאני, המאמין ומזדהה עם תיאוריה זו, עם תפיסת עולם זו, לא אהיה מושפע ביום יום מהתפיסה הזו בעשייתי בפסיכולוגיה החינוכית. לא יתכן שאהיה מפוצל, לא יתכן שאין השפעה גלויה וסמויה של התיאוריה על החשיבה והעשייה שלי.

יחד עם זאת אינני מרגיש את ההשפעה, את ההמשגה של תיאוריה זו ביום יום. למשל, במהלך פסיכותרפיה, התיאוריה האנליטית נוכחת ממש. אולם, התיאוריה האנליטית לא עוסקת ברובה במשפחות, בקבוצות, בארגונים, בקהילות. בודאי אין לה פרק ייחודי למערכות ולארגונים חינוכיים. לרוב היא עוסקת בפסיכותרפיה בפרט בהרחבה מאד, בתרבות, בדת, באומנות (בפסיכותרפיה בילדים ובבני נוער עיסוקה מועט). פרט לפסיכותרפיה, בשאר התחומים במעט מהם אני עוסק בעבודתי. מאידך, התיאוריה האנליטית היא גדולה, רחבה, מעמיקה, וככל תיאוריה טובה, היא חייבת לכלול בתוכה תובנות לתחומים רבים ככל האפשר בכל הקשור לבני אדם ולחברה.

את האתגר הזה אני מבקש לפצח, להציג בכנס ולהעמיק איתכם: כיצד התיאוריה האנליטית נוכחת בהקשר לעבודתי כפסיכולוג חינוכי וכמנהל שירות פסיכולוגי-חינוכי?

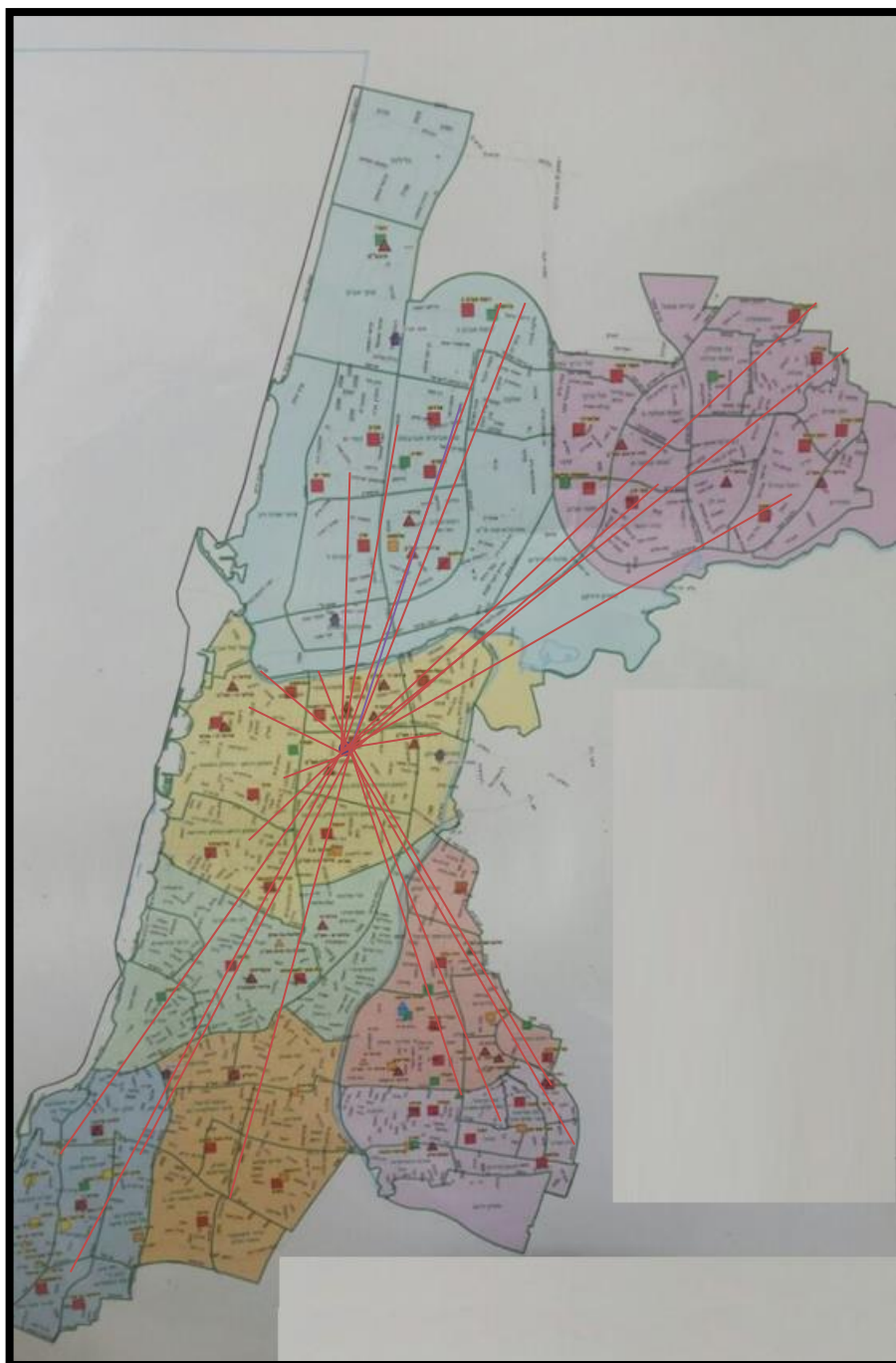
ננסה ללכת בכיוונים שונים כדי להרחיב ולהעמיק את ההבנה בפסיכולוגיה חינוכית לאור ההמשגה האנליטית-היונגיאנית. זהו ניסיון לצאת למסע לא שגרתי בעולם האנליטי, למסע של הבנת הפרט, המשפחה כחלק מקהילות בעיר גדולה.

אפשרי?!

בעיר ת"א-יפו יש כיום כ - 180 פסיכולוגים חינוכיים הפרושים ברחבי העיר וניתן דרכם שירות לכל הילדים מגיל 5 שנים ועד 18 שנים, מגני החובה בעיר ועד לתיכונים, בחינוך הרגיל והמיוחד. וכן, לבתי ספר דתיים, לבתי ספר ערביים ומעורבים ולעוד מגוון בתי ספר בעיר.

אפשר לראות זאת כמעין "רשת" מטאפורית שפרושה בעיר, או "מתחת לעיר", כאשר לכאורה כל ה - 180 פסיכולוגים מחוברים זה לזה ובודאי מחוברים למנהלים שלהם והם אלי.

שקופית 1

מפת העיר ת"א-יפו וקווים דמיוניים הנמתחים מהפסיכולוגים בשדה להנהלה

מערכת חינוך בכל מקום בעולם מהווה סיסמוגרף בחברה בה היא מצויה. המערכת מגיבה לאירועים, לשינויים, להתרחשויות, לטראומות, המתרחשות בסביבה הקרובה והרחוקה. למערכת החינוך תפקיד חשוב בהכלת האירועים, עיבודם, ב"להיות עם" במצבים קריטיים לפרט ולקהילה, בהנחלת ערכים, בעיצוב ילדים, בני הנוער והחברה.

אני, כמנהל השירות הפסיכולוגי החינוכי, בוחר להיות שותף להוויה זו, לעשייה, להשפעה. ניתנת לנו הזדמנות, בגלל המיצוב והפריסה, לחוש את העיר והתהליכים בה ביום יום, בתקופות שונות, לזהות באם **"הרשת"** מופעלת נכון, קוראת נכון, מזהה נכון תהליכים, מפרשת אירועים כראוי ועוד.

המושג **"רשת"** עבורי הוא מושג חיוני. זהו מושג שמסייע לי להבין מה אני עושה בחלק מרבי של עבודתי.

אני מדמין את **"הרשת"** כשאוחזים בה אנשי מקצוע רבים הן עבור הפרט, עבור הארגון החינוכי, עבור הקהילה ועבור העיר.

המשאלה הזו היא בודאי יומרה גדולה ולא מעט מקרים מעידים שמשימה זו מורכבת ביותר, על גבול הלא אפשרי.

שקופית 2

"רשת ביטחון" - מיצג בכניסה לתיאטרון הלאומי הבימה

נחזור למטפורת **"הרשת"**: את **"הרשת"** אוחזים בעלי תפקידים רבים עבור ילדים,

בני נוער והורים. האוחזים המרכזיים הם: המורים, הגננות, הסייעות, היועצות חינוכיות, הפסיכולוגים חינוכיים, פסיכותרפיסטים ברחבי העיר, עובדים סוציאליים, קציני ביקור סדיר, עובדים במרכזים הקהילתיים, מדריכים בתנועת נוער ועוד רבים. אנשי הצוות החינוכי הם החשובים ביותר משום שהם רואים את הילדים יום, יום ולאורך זמן, בצמתים, במעברים ובמשברים. הם גם בקשר עם ההורים. במצב תקין הם הראשונים שאמורים לזהות ולאתר שינויים. כמו כן, במצב

תקין הם אמורים להיות כתובת ראשונה, כאוחזים ב"רשת", עבור הילדים והוריהם, כך שהם יפנו לשתף בסוד ולבקש לסייע להם בהתאם.

האוחזים ב"רשת" מכלל המקצועות והתחומים אמורים להיות בקשר בזמן שיגרה וחירום ולהוות כתובת לכלל ילדי העיר וההורים. כגון: נער או נערה הסובלים מהצקה חברתית, מהתעללות, ממצוקות ומחשבות אובדניות, מחסר חמור ועוד, מצופה שבמצב תקין יפנו הם למי מהאוחזים ב"רשת" ואלו יגיבו בהתאם וירחיבו את מעגל האוחזים ב"רשת", והאוחזים ינועו עם הרשת והפונים עד לגמר הטיפול.

העיר תל-אביב-יפו היא עיר מורכבת מאד, יש בה קהילות רבות, מנוגדות, לעיתים מייצגות את המצב הארצי של החברה בישראל: חילונים, דתיים וחרדים, יהודים וערבים, עשירים ועניים, תושבים ותיקים, עולים חדשים מאתיופיה, מצרפת ומרוסיה, "משפחות חדשות", מהגרי עבודה, מבקשי מקלט, חינוך מיוחד, ימין ושמאל ובוודאי עוד. כל הקהילות הללו נוכחות גם במערכת החינוך. הפרישה של הפסיכולוגים החינוכיים בעיר, והידע הקיים, הנאגר אצלנו כל הזמן, אמור לשקף את כל הקהילות בעיר והניגודיות שבהן.

לי יש שתי אמירות לגבי השירות הפסיכולוגי-החינוכי בעיר תל-אביב-יפו:

שקופית 3

1. "פני השירות הפסיכולוגי החינוכי כפני העיר"

2. "מי שלא מכיר את העיר תל-אביב-יפו לחלוטין, ורוצה להכירה, באם יפגוש עשרה נציגים של השירות הפסיכולוגי-החינוכי, הפרושים בעיר, וכן מספר מרכזי נושא עיקריים, מתוך השיחה איתם על עבודתם, הוא יוכל ללמוד על העיר, מהי המורכבות של החברה בה, מה מעסיק אותה, לאן היא מתפתחת".

אני רוצה להזכיר כאן את החלום החשוב של יונג, שהיווה עבורו אירוע מכונן, אישור להבנותיו וציון דרך בעבודתו: מה זה האגו? מהו הלא מודע האישי

והקולקטיבי והיחסים ביניהם?

יונג חלם שהוא יורד עם נר בביתו מקומת הקרקע לקומות התחתונות. כל קומה שהוא יורד מהווה נדבך בעולם הלא המודע של הנפש, כך פירש. כך, עד שהגיע לקומה התחתונה ביותר של הבית שם מצא שלד של אדם, שייצג עבורו את הארכיטיפים ואת מקום משכנם: עמוק בלא מודע. עם נר בלבד בידו הוא ניסה

להאיר מרחבים גדולים, אולם אור הנר בסופו של דבר זעיר הוא, עלול להיכבות מכל משב רוח ומתכלה הוא. יונג פירש את הנר והאור שלו כאגו ופעולת האגו: האגו הוא רגיש ופגיע, ומטרתו המרכזית להאיר את חשכת הלא מודע האישי והקולקטיבי ולהגביר את המודעות. כדי לעשות זאת יש לרדת אל מתחת לאדמה, אל מתחת לאור השמש, למודע, ולחשוף זאת.

שקופית 4

אדם עם נר בחשיכה וכורה פחם עם פנס בראשו

השאלתי מחלום זה של יונג משהו דומה-שונה בקשר להבנתי את תפקידי, ומכאן גם משימתי: אני מדמיין את עצמי ככורה פחם, שראיתי במכרות בגרמניה, שלראשם פנס המאיר במעט את דרכם. והאור צריך לסייע בראייה, בזיהוי כיוון ולאן לחפור. כך אני חווה את עצמי מתהלך מתחת לפני הקרקע העירונית, בעומקים שונים, ומנסה לאתר נקודות שיש להאירן באור הפנס, להבינן, לחפור שם, לגלות ולהתערב עם מחזיקי "הרשת" למיניהם על פני הקרקע. זו צעידה בעלטה עם אור זעיר, בעמימות רבה, עם השערות שיש לאשש ולתרגמן לשפה שתהיה מקובלת. שפת הלא מודע אינה דומה לשפת המודע ולא מקובלת בהכרח על ידי מקבלי החלטות ובעלי תפקידים.

כך למשל, כאשר מתפתחת בעיר קהילה חדשה או כאשר מתרחשים תהליכים חדשים בעיר, כאשר יש אירוע חריג, טראומטי, המידע מהמרחב המודע מנחה אותי להרכיב את הפנס ולרדת למטה ולהתחיל לנוע במחילות, ואם אין מחילות או יש חסימות להתחיל לחפור כדי לגלות, להבין מה יש שם בלא מודע שמפעיל את המודע או להיפך: להבין כיצד המודע משפיע על הלא מודע? לגלות מה תפקידי ותפקיד השירות הפסיכולוגי החינוכי לאור זאת?

אפשר לראות בפעולות אלו, פעולות הירידה עם הפנס מתחת לפני האדמה ולאחר מכן פעילות על פני האדמה, כמעין פעילות הרמטיאנית. כמו שכתב PEDRAZA LOPEZ (1977) בספרו: "הרמס וילדיו". הרמס היה שליח האלים, לא היה לו מקדש משלו, הוא נע בדרכים כל הזמן וסימן גבולות. הייתה לו היכולת לעבור לעולם הלא מודע ולחזור לפני הקרקע, למודע, יחסית בקלות. הרמס היה גם טריקסטר, הוא נזקק לשם מילוי משימותיו להיות מעט ערמומי.

עוד מספר מושגים אנליטיים בהקשר למה שנאמר עד כה בטרם נדגים הדברים:

העיר כאם הגדולה

ניתן אולי להציג את העיר, כל עיר, כ"ארכיטיפ האם גדולה". בקוטב החיובי מתפקידה להכיל, להשתדל להכיל את כל תושביה. היא אמורה כביכול להזין, להגן, לשמור, לדאוג לכולם, לדאוג לביטחון של כולם, זו ציפייה קיימת אצל תושבים בישוים בכל גודל. בקוטב השלילי של העיר היא יכולה לבלוע את בניה-תושביה, להיות בולענית, מדירה, לא קשובה לצרכים האישיים של אינדיבידואלים או של קהילות מסוימות. המטרופולין, קיים בו פוטנציאל רב לניכור, לבידוד.

בנין עיריית ת"א-יפו והשתקפותו בבריכה אקולוגית

צל בעיר

כבאדם, יכול להיות "צל" בעיר, יותר מצל אחד. בעצם כל איבר בצמדים שתוארו קודם יוצרים ניגודים, ניגודים אלו מהווים "צל" לאחרים. הייחודי בעיר הוא האפשרויות בריבוי צללים לאור מורכבות האוכלוסייה שלה: ערבים ליהודים ויהודים לערבים, חילוניים לדתיים ולחרדים, חרדים לחילוניים ולדתיים, "משפחות חדשות" למשפחות כביכול "רגילות" ולהיפך, עולים חדשים ועולים ותיקים, הקהילה מאתיופיה כצל לשאר ולהיפך, מהגרי עבודה ומבקשי מקלט כצל לותיקים ולאזרחי העיר, "ימין" מהווה צל ל"שמאל" ולהיפך.

מכאן שישנה סכנה בעיר של הדרה, הכחשה, הדחקה של הצללים, התעלמות מהם, ניסיון לצמצמם, להתעלם, אף מאבק בהם עד לכדי הגעה לאלימות ממש. אנו יודעים שצל מהווה איום וסיכוי. כאיום, התעלמות מ"הצל", מלחמת חורמה בו, היא לרוב חסרת סיכוי. רמזים שנשלחים מ"הצל", רצוי שיקלטו, אחרת הוא יכול להביא להתפרצות, למחלות, למהומות, לאלימות. ראינו זאת בנושא הלהטביים, ראינו זאת עם הקהילה מאתיופיה, ערבים ויהודים, יהודים כנגד מהגרים ומבקשי

מקלט ועוד, ועוד. "צל" שלא מוכל, "צל" שלא מפוענח, משם יבואו אירועי ACTINGOUT שלא תמיד יזוהו עם מקורותיהם, לא יזוהו שבאו מ"הצל" המצוי בעיר.

לכאן שייכת האגדה על הנסיכה שעמדה להינשא והזמינה לחתונתה רק את 12 הפיות הטובות ואילו את הפיה ה - 13, הפיה הרעה, היא לא הוזמנה לחתונה. דווקא פיה זו היא שהפרה וקלקלה את מסיבת החתונה, בהופיעה לחתונה זועמת והטילה קללה על הנסיכה. קהילה שחיה בעיר ולא מוזמנת ל"מסיבה העירונית", יכולה להוות קללה, האנרגיות הנצברות בה נטענות בזעם, בכעס, ברעל, והן עלולות להישפך החוצה, להזיק ולפגוע. התייחסות ל"צללים" בעיר כמכילים סיכוי וגילויים יכולים להביא להרגעת מתחים, להפריה הדדית, להרחבה והעמקת התרבות בעיר, למפגשים אנושיים מיוחדים ומרתקים, ועוד.

העיר כאם – כעכביש

אפשר לדמות גם את העיר לעוד סמל ידוע, לעכביש, משום מטפורת "הרשת". העכביש היא חייה שמייצגת את "האם הגדולה", לרוב בהיבט השלילי שלה. אולם אנו נראה זאת עם שני הקטבים: החיובי, העכביש פורש רשת לנוע בו בבטחה, לשמש כמגן, לקלוט לתוכו וגם לצייד. בהיבט השלילי רשת העכביש משמשת כמלכודת מוות, כמקום מסוכן שטווה סכנות, כל זר מהווה איום ויש להשמידו.

אנימה של עיר?

האם ניתן לטעון שהתפקיד שאנו מאמצים לעצמנו שווה ערך לתפקיד האנימה בנפש הגבר?

מחשבה מעניינת שכדאי לבדוק אותה.

הניסיונות להבין, את הלא מודע העירוני, לאן מועדות פני העיר? לחבור לזה, להבין, להרגיש, להיות חלק, לתרום, באם אכן זה כך, באם זה נעשה, האם אלו ביטויים-פונקציות של האנימה?

אתן מספר דוגמאות המדגימות חשיבה ועשייה ברוח זו:

1. התאבדות הורים בפרק זמן קצר בעיר

בתקופה של עשרה חודשים הייתה בעיר תופעה של התאבדות של אחד עשרה הורים!!! אירועים אלו הביאו להתכנסות הגופים העיקריים האוחזים ב"רשת" הקהילות לנסות להבין מה קרה להורים אלו, למשפחותיהם, לקהילות שלהם, ומה קרה לנו: אולי נרדמנו בשמירה, אולי לא היינו ערים דינו לקורה לקהילה? היה ברור שצריך ללמוד זאת לעומק. שוב נדרשתי להניח את הפנס על המצח ולרדת מתחת לפני הקרקע, לחפור עוד מחילות באזורים שלא היינו בהם. בקשתי התכנסות עם הרווחה בעיר ללמידה משותפת. לא התקדמנו רבות להבין מה קרה, אבל עצם ההתכנסות שלנו והדאגה היו להם ערך רב. הוחלט להרחיב את המעגל ולזמן גורמים ממשרד הבריאות העוסקים באובדנות וכן מהאקדמיה. לזה נצרף שהעיר תל-אביב-יפו נכנסת בימים אלו למה שנקראת: "התכנית הלאומית למניעה ולטיפול באובדנות", תכנית רב משרדית לטיפול בנושא. מיד עם ההודעה על שילוב העיר בתכנית ברור היה שלשירות הפסיכולוגי החינוכי יהיה תפקיד מרכזי בחיבורים, בלקיחת תפקיד בנושא בהיבט הערכי, מניעתו, והטיפול.

2. עולים מצרפת בעיר ובמערכת החינוך

אירועי הטרור ואירועים אנטישמיים בשנים האחרונות בצרפת הביאו לגלי עלייה לישראל. לעיר תל-אביב-יפו הגיעו עולים רבים מצרפת, רובם אמידים, הרוצים לגור בצפון העיר. הם כמובן מגיעים כמשפחות עם ילדים, רובם לומדים בבתי ספר ממ"ד. מיד החלו להגיע אלי דיווחים על הצטברות עולים, ילדים ובני נוער, באזור מסוים בעיר. הרכבתי את הפנס ויצאתי לבקר בבית ספר יסודי ועל יסודי שבהם ריכוז גדול של תלמידים-עולים מצרפת. היה ברור שיש לעשות עבודה רבה הן בתחום החינוכי-פדגוגי וגם הרגשי. מורה המלמדת בכיתה ששליש מתלמידיה הם דוברי צרפתית בעיקר, אין זה פשוט עבורה. זו מטלה לימודית-פדגוגית קשה, זה פוגש אותה עם עמדותיה, ערכיה והגבולות שלה ביחס ליכולותיה. נשאלת השאלה: מה תפקידה? האם זו אוכלוסייה בסיכון ויש לסייע לה? כמובן הקמת "הרשת" מחייבת לגייס בעלי תפקידים שונים בעירייה האמונים על התחום. יחד איתם יש לגבש מדיניות קליטה בחינוך, לחבור להורים, להכניס בעלי תפקידים דוברי השפה, להציף את הנושא כמטרה עירונית ולהתמודד עם הקליטה כראוי. כאשר היו פיגועים בפריז ברור היה לנו שיש להם השפעה על משפחות העולים מצרפת, הן משום הזיקה לשם והן משום שחלק ממשפחותיהם נותרו שם. הוצע להם להיפגש, להורים, ולדבר את חרדותיהם, הן לגבי צרפת ואף בישראל מבחינת הביטחון שמתערער ותפקידם כהורים עבור ילדיהם.

3. יהודים וערבים במערכת החינוך

בעיר ת"א-יפו גרים ערבים, מוסלמים ונוצרים, בערך כ- 30,000 תושבים. תושבים ערבים גרו ביפו שנים רבות, עוד לפני קום מדינת ישראל ב- 1948. העיר יפו הייתה עיר ערבית שמנתה בין 100,00 ל- 120,000 תושבים. מרביתם ברחו/גורשו במהלך מלחמת העצמאות ב- 1948 ואז נותרו בעיר כ- 3,000 תושבים. כיום, התלמידים הערביים לומדים ביפו במערכות חינוך מגוונות: בחינוך ערבי ציבורי לילדים ערביים בלבד, בחינוך פרטי, בעיקר נוצרי לתלמידים ערבים ומוסלמים ובבתי ספר יהודיים, בהם תלמידים ערבים ויהודים לומדים יחדיו, אולם תוכנית הלימודים היא מה שנקרא יהודית, עברית. את המציאות הזו כבר עשר שנים אני חוקר עם הפנס, בסבלנות רבה, במספר מערכות חינוכיות יסודיות ועל יסודיות ביפו, עובד עם מנהלים ומורים על ההווה שלהם המיוחדת בחינוך ילדים, יהודים וערבים יחד. לעיתים אני מגיע לדרך ללא מוצא, לעיתים המחילות קורסות ויש צורך בחילוץ. אולם, הירידה לקומות התחתונות של הנושא הביאה אותי להבין שהסכסוך היהודי-ערבי חי, נושם, ובוטט במערכת החינוך וצף ועולה על פני השטח כל הזמן: אם סביב תכני לימוד, חגים, טקסים, ימי הזיכרון ויום העצמאות, בזמן מלחמות ואירועים ביטחוניים.

הצלילה למעמקי הנושא בחינוך הביאה למספר גילויים וכיווני עבודה:

- מה שקרה ביפו, לפני קום המדינה ולאחריה בין יהודים לערבים, ממשיך להתקיים בלא מודע של יפו בכלל ובמערכת החינוכית בפרט.
- **"מוטיב הגירוש"**: זהו מוטיב שקשור לא רק ליהודים ולערבים וליפו, אלא מוטיב אוניברסאלי שמצוי היכן שבני אדם מצויים, כאשר יש ביניהם פוטנציאל לעימות, לקונפליקט. כך בין אחים, בין זוגות, בקבוצות, בכיתות בית ספר, בקהילות שונות, בתוך חברה, בתוך מדינה בין מדינות. למקום זה שייכות התיאוריות הקשורות ל"שעיר לעזאזל" ולהבנת "הצל" בגישה האנליטית.

"מוטיב הגירוש" יכול להיות מאיים על שני הצדדים: למי שייך המקום, מי יהיה דומיננטי, מי יכבוש את מי, מהי השפה המובילה, מה התרבות הנעלה יותר ועוד, ועוד.

הלימוד והחקר של הלא מודע של המפגש היהודי-ערבי ביפו במערכת החינוך וגילוי **"מוטיב הגירוש"** הביאו אותי למסקנה החשובה הבאה, אותה אנו מנסים להנחיל

למורים :

מי שגר כאן, שייך לכאן, לומד כאן!!!

זהו המוטו, הערך המוביל אותי בעשייה החינוכית של הפסיכולוגיה החינוכית בתל-אביב-יפו. לזה שייכים עוד שני מושגים כלליים מאד: **שייכות זהות**. מתפקידה של העיר והחינוך בעיר לסייע לתחושת ה**שייכות** של כל אחד ואחת ולסייע לפיתוח ה**זהות** של כל פרט וקהילה. התעלמות מעבודה על **שייכות וזהות** עלולה להוביל לתופעות של התפתחות "הצל" והשלכותיו. "מצעד הגאווה" עונה על צורך זה. פיתוח רשות לטובת הקהילה מאתיופיה הערה לצרכי הקהילה ביפו מקדם ה**שייכות** והזהות. כמובן מערכת החינוך יש לה תפקיד חשוב בהיבט זה.

סיכום,

הפסיכולוגיה החינוכית היא פסיכולוגיה אקטיבית, יוזמת ומגיבה. ההתערבויות הן בעלות אופי מניעתי בין אם נעשות לפני ובין באם לאחר אירועים. לכל עיר יש את "**הדאון טאון**". לרוב זה נחשב למקום צילי, שתושבים רבים מתרחקים ממנו. מקום מנוכר, רועש, בוחש, פעיל, מכיל טוב ורע.

השקעות ב"דאון טאון" של העיר, הן כמטפורה והן קונקרטית, משם יכול לבוא החידוש, היצירה, ההתמודדות האחרת, הביטוי ללא מודע הצילי, ה**שייכות**, ה**זהות** של מודרים למיניהם. הפסיכולוגיה האנליטית יכולה לסייע בהבנת קהילות, בהבנת תהליכים לא מודעים קולקטיביים ולסייע במציאת דרכי התמודדות.

חלום שנחלם במהלך כתיבת דברים אלו.

"אני במילואים יחד עם עוד הרבה אנשים שאינני מכיר. כולנו שייכים ליחידה אחת. אנחנו כמו במעין מחנה צבאי במרכז הארץ. רואים עצי איקליפטוס פזורים ובנייהם מבנים. אני רואה מסביבי מבנים רבים, חלקם בבנייה מתקדמת, בבנייה חדשה. אני כאילו נמצא בסוור, שאני מנחה, ומראה את המתחם והמבנים ואומר שהשירות הפסיכולוגי מקבל עוד מבנים חדשים, משום גדילה והתפתחות מקצועית, מראש העיר, הנמצא, בידיעתי בחלום, בסביבה.

לפתע מופיעה קבוצת אנשים. אלו אנשים מיחידת הביקורת העירונית. אני אומר שאני גאה שהעירייה שולחת את אנשי הביקורת לבדוק את השירות הפסיכולוגי החינוכי דווקא במהלך הגידול וההתרחבות שלו.

אני רואה את הש.ג לבוש מרושל, כזה כמו מילואימניק. מישהו מעיר לו לשפר מראה, והוא עושה זאת".

נראה שזהו חלום ארכיטיפי, אשר חולם את העיר תל-אביב-יפו שנמצאת בהתפתחות, בגדילה ובבנייה כל הזמן. בתהליכים מקבילים השירות הפסיכולוגי החינוכי נמצא בהתפתחות, גדילה ובבנייה. ראש העיר, כמייצג הסלף, נמצא שם ומשפיע מכוחו ומיכולותיו. אנחנו במילואים, זמניים ולכל אחד המשימות שלו לזמן מוקצב. הביקורת חשובה, שלא נגלוש להיבריס, לגאווה יתרה, להפרזה בכוח. יש גם "צל" לעיר, לשירות הפסיכולוגי החינוכי: זהו הש.ג. מיהו הש.ג התורן, שיש להתייחס אליו, לסדרו, לחבר אותו, לראות אותו?

בנימה אישית לסיום:

אני כאמור עובד 39 שנים בשירות הפסיכולוגי החינוכי ובעוד שנה אפרוש כאשר ימלאו לי 40 שנות עבודה.

שמי משה, כשמו של משה הנביא, שצעד במדבר סיני 40 שנה, לאחר שהוציא את בני ישראל העבדים ממצריים והביא אותם לארץ המובטחת, אך לא נכנס אליה אלא ראה אותה מרחוק, מהר-נבו.

משה הספיק רבות מאד בחייו, והוא הדמות המשמעותית ביותר בהיסטוריה של עם ישראל לדורותיו. אי הכניסה לארץ המובטחת, אפשר לראותה גם כמטפורה: כולנו

צועדים במעין מדבר, משל ללא מודע, ביום לפנינו עמוד ענן המנווט עבורנו את הדרך ובלילה עמוד האש ממלא משימה זו. אלו שני משלים/סמלים לאגו ותפקידיו, וכך אנו מגלים את עצמנו וסביבתנו. כולנו מגשימים את עצמנו, או לפחות שואפים לכך ומנסים. כולנו מציבים לעצמנו יעדים, ארץ מובטחת, מגיעים אליה ויוצרים עוד ארצות מובטחות חדשות. ותמיד, כמשה, תהיינה ארצות מובטחות שלא נגיע אליהן, ויוותרו ליורשים להמשיך ולהגיע אליהם לפתח ולהתפתח.

תמונה של העיר תל-אביב-יפו לאורך הים

